

Rolurile mari caragialești, interpretate de marii noștri actori, au devenit sinonime cu aceștia, pînă la a se identifica cu dînșii. La unul din spectacolele cu Scrisoarea pierdută, de la „Bulandra“, cineva de lingă mine comenta cam așa :

— Nu vezi dragă, Petre Gheorghiu îl interpretează pe Giugaru (nu pe Trahanache), Ciulei este Birlic (nu Dandanache) și Cotescu este răposatul Nicki Atanasiu (nu Cațavencu) ș.a.m.d. Anii de zile am ris — am zîmbit, am zîmbit amar de multe ori, la aceleași comedii, la aceleași filme, la aceleași medali-oane-scenarii de la televiziune, ale lui Caragiale care rămîne permanent tînăr și nedemodat, ca și Shakespeare. Dar ce este mai surprinzător, este faptul că în piesele sale, jucate de nenumărate ori, descoperi (poate datorită actorului) cite un personaj surprinzător. Aș putea spune că spectacolele sale sînt totdeauna noi prin surprize, sau sînt totdeauna surprinzătoare de nou.

În ultimul spectacol de la „Bulandra“, cu o distribuție nouă, într-o distribuție foarte bună, surpriza a fost a neînsemnatului Brînzovenescu. Ultima vioară din această orchestrație caragialească, ultima vioară, căreia de obicei nu i se cere altceva decît să se ție cu dînșii de ritm, a reușit să se facă ascultată. Actorul Mircea Diaconu, intrat în rol, a creat un Brînzovenescu remarcabil, de la începutul pînă la sfîrșitul spectacolului.

Tipul fricosului influențabil care se ascunde la stapele larg, ca un scut, al partenerului său, și de acolo are curaj, are curaj civic, dar nu cine știe ce, amenință ocrotit de scut, atacă ocrotit de aceeași putere. Rolul e mic, neînsemnat, dar este jucat cu atîta măiestrie de amănunt că devine unul din rolurile însemnate ale piesei. Pînă la urmă, el nu se dezmințe : acest revoltat fricos, acest neadaptabil laș îmbucă satisfăcut mititelul împăcării, cu convingerea copilului, cu lacrimile încă în ochi, că s-a făcut dreptate. Este comic acest personaj ? Este tragic ? N-aș putea spune... cred că este dureros de trist. Și ca o decorațiune, să-i spunem : bravo, Mircea ! Bravo, Brînzovenescule !

Din punct de vedere al reprezentării scenice, sonetele lui Shakespeare constituie încă — în ciuda posibilităților nelimitate pe care le oferă — un domeniu foarte puțin abordat. Un asemenea recital — probă grea, nu lipsită de riscuri chiar pentru un colectiv teatral cu experiență — devine de-a dreptul un act de curaj în cazul unor actori începători. Acest lăudabil curaj l-a avut un grup de studenți de la I.A.T.C., din anii I și II, care a prezentat recent la Student club, sub îndrumarea regizorului Cătălin Naum, spectacolul $6 \times 4 = 24$ sonete de Shakespeare. Inițiativa lor trebuie salutată. Teatrul se poate învăța doar din marile texte, lucrînd pe un material literar de valoare ; efortul de a depăși mari dificultăți — chiar în cazul unei reușite parțiale — este întotdeauna util.

În încercarea lor, regizorul și actorii s-au apropiat însă cu multă, poate prea multă timiditate de textul shakespeareean, apelînd în general la traducerea scenică cea mai simplă, la interpretarea cea mai directă, a versului. Spectacolul săvîrșește, credem, de la început o greșeală de concepție : transformă succesiunea de sonete într-un fel de piesă de teatru cu patru personaje prezente permanent în scenă, participînd, uneori inutil, la desfășurarea „acțiunii“. Nu este căutată esența dramatică existentă în text și modalitatea specifică de-a o realiza scenic, ci se încearcă stabilirea unor relații — adesea nesemnificative, puțin simpliste — între personaje. Mișcarea scenică nu este construită ca modalitate plastică de revelare a unor sensuri, a sentimentului conținut în vers, ci mai mult ca explicitare a unui fir „anecdotic“, ilustrare uneori pleonastică. Realizatorii ar fi trebuit să-și concentreze eforturile asupra unei rostiri cît mai nuanțate, mai expresive, a sonetului shakespeareean, cu o mișcare mai interiorizată, pornind de la idee și nu de la înțelesul imediat al cuvîntului. Trezînd peste această preocupare excesivă pentru „teatralizarea“ poeziilor, „montajul“ are unele calități indiscutabile : momente bine construite (în sensul celor spuse pînă acum), rezolvări plastice expresive și, în primul rînd, dăruirea, credința cu care joacă actorii. Neîmplinirile, aici, dovedesc efortul de înțelegere, de interpretare originală, proprie, a unor mari valori literare.